

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 listopada 2017 roku, znak (...) -2003, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ponownie ustalił W. W. kapitał początkowy i określił jego wartość na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 151 587,70 zł.

Do ustalenia wysokości kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął:

- podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1 619,14 zł (pomnożono wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 132,62% - wyliczony z przeciętnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych tj. 1989 – 1998 przez kwotę bazową 1 220,89 zł);
- okresy składkowe (24 lata 5 miesięcy i 16 dni – 293 miesięcy);
- współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 72,14 %;
- średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat – 209 miesięcy.

(decyzja k.25 - 26 plik II akt ZUS)

Decyzją z dnia 16 listopada 2017 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił W. W. przyznania emerytury na podstawie art.24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazując, że ubezpieczonemu urodzonemu po 31 grudnia 1948 roku emerytura przysługuje po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego 65 lat w przypadku mężczyzn.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślił, że wniosek o emeryturę z tytułu ukończenia 65 roku życia należy złożyć w miesiącu ukończenia wymaganego wieku emerytalnego lub nie wcześniej niż 30 dni przed tą datą.

(decyzja k.3 plik I akt ZUS)

W dniu 18 grudnia 2017 roku do organu rentowego wpłynęło odwołanie W. W. od ww. decyzji.

Ubezpieczony zaskarżonym decyzjom zarzucił:

- 1) nieprawidłowe wyliczenie kapitału początkowego polegają na niezaliczeniu do okresów składkowych pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 3 lipca 1970 roku do 22 stycznia 1974 roku,
- 2) nieprzyznanie emerytury na podstawie art.184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z pracą w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu odwołania podał, że powinien mieć podwyższony kapitał początkowy o lata pracy w rolnictwie i o rekompensatę. Nadto wskazał, iż prawo do emerytury przysługuje mu z tytułu pracy w szczególnych warunkach w okresie ponad 15 lat (od 22 października 1979 roku do 31 grudnia 1993 roku) w (...). Do okresu pracy w szczególnych warunkach należy zaliczyć również okres służby wojskowej odbytej od 9 stycznia 1975 roku do 17 grudnia 1976 roku.

W odpowiedzi na odwołania, pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2018 roku oba odwołania zostały połączone w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

(postanowienie k.10 akt o sygn. VIII U 158/18)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony W. W. urodził się w dniu (...).

W dniu 25 października 2017 roku ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie świadczenia z ZUS na podstawie zgromadzonych składek. W uzasadnieniu wniosku podał, że spełnia warunki dotyczące stażu pracy, lecz nie osiągnął wieku emerytalnego. Wniósł o przyznanie świadczenia zgodnie z nowymi przepisami wyliczonego na podstawie zgromadzonych składek.

(wniosek k.1, k.2 plik I akt ZUS)

Pierwszy wniosek o ustalenie kapitału początkowego ubezpieczony złożył w dniu 25 listopada 2003 roku.

(wniosek – k.1 akt ZUS, II plik)

Do ustalenia stażu pracy na dzień 1 stycznia 1999 roku Zakład przyjął następujące okresy:

1) od 23 stycznia 1974 roku do 4 stycznia 1975 roku i od 12 stycznia 1977 roku do 31 sierpnia 1979 roku zatrudnienia w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w Ł. (świadczenie pracy – k.3 akt ZUS, II plik),

2) od 9 stycznia 1975 roku do 17 grudnia 1976 roku – okres służby wojskowej (książeczka wojskowa – k.4-6 akt ZUS, II plik),

3) od 22 października 1979 roku do 31 grudnia 1993 roku zatrudnienia w Zakładzie (...) (świadczenie pracy – k.7 akt ZUS, II plik),

4) od 8 kwietnia 1994 roku do 30 kwietnia 1990 roku – pobierania zasiłku dla bezrobotnych (zaświadczenie – k.8 akt ZUS, II plik),

5) od 1 maja 1994 roku do 31 grudnia 1997 roku zatrudnienia w Firmie (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. (świadczenie pracy – k.9 akt ZUS, II plik),

6) od 1 stycznia 1998 roku do 31 grudnia 1998 roku zatrudnienia w Firmie Produkcyjno – Handlowo – Usługowej (...) (zaświadczenie – k.13 akt ZUS, II plik, wykaz wprowadzonych okresów ubezpieczonego – k.18 akt ZUS, II plik).

Decyzją z dnia 5 października 2004 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił kapitał początkowy dla ubezpieczonego. Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wysokości tej podstawy Zakład przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 1 stycznia 1989 roku do 31 grudnia 1998 roku. Wskaźnik wysokości tej podstawy wyniósł 129,44%.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości tej podstawy przez kwotę bazową (129,44% x 1.220,89 zł).

Do ustalenia kapitału początkowego Zakład przyjął okres składkowy w wymiarze 24 lat 5 miesięcy i 16 dni.

(decyzja – k.20 akt ZUS, II plik)

Zaskarżoną decyzją z dnia 9 listopada 2017 roku Zakład ponownie ustalił ubezpieczonemu kapitał początkowy i określił jego wartość na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 151.587,70 zł.

Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wysokości tej podstawy Zakład przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 1 stycznia 1989 roku do 31 grudnia 1998 roku. Wskaźnik wysokości tej podstawy wyniósł 132,62%.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości tej podstawy przez kwotę bazową (132,62% x 1.220,89 zł).

Do ustalenia kapitału początkowego Zakład przyjął okres składkowe w wymiarze 24 lat 5 miesięcy i 16 dni, jak w decyzji z dnia 5 października 2004 roku.

(decyzja k.25 - 26 plik II akt ZUS)

Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto wynagrodzenia ubezpieczonego w następującej wysokości:

- za rok 1989 – 3.193.027 zł co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 2.481.096 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 128,69 %,
- za rok 1990 – 11.530.750 zł co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 12.355.644 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 93,32 %,
- za rok 1991 – 20.242.360 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 21.240.000 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 95,30 %,
- za rok 1992 – 32.195.100 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 35.220.000 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 91,41 %,
- za rok 1993 – 39.522.000 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 47.940.000 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 82,44 %,
- za rok 1994 – 60.971.000 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 63.936.000 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 127,15 %,
- za rok 1995 – 14.274,68 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 8.431,44 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 169,30 %,
- za rok 1996 – 20.051,60 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 10.476 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 191,41 %,
- za rok 1997 – 21.511,10 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 12.743,16 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 168,31 %,
- za rok 1998 – 26.524 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 14.873,88 zł dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 178,33 %,

Wyliczony na podstawie powyższych danych wskaźnik wyniósł 132,62 %.

(obliczenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego k.27 plik II akt ZUS)

Decyzją z dnia 25 stycznia 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odmówił W. W. prawa do emerytury z tytułu świadczenia pracy w warunkach szczególnych. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczony do dnia 1 stycznia 1999 roku nie osiągnął 25 – letniego okresu składkowego i nieskładkowego oraz nie posiada 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ rentowy uznał za udowodnione 24 lata 5 miesięcy i 20 dni sumarycznego stażu pracy oraz 13 lat 10 miesięcy i 26 dni stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych.

(decyzja k.44 – 44 odwrót plik I akt ZUS)

Od powyższej decyzji W. W. nie złożył odwołania.

(okoliczność bezsporna)

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie dowodów z ww. dokumentów, których autentyczności ani treści merytorycznej strony nie kwestionowały.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków M. W. oraz W. W. na okoliczność świadczenia przez ubezpieczonego pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, gdyż okoliczności na które świadkowie mieli zeznawać nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania ubezpieczonego podlegały oddaleniu.

Ubezpieczony W. W. złożył odwołanie od decyzji o ustaleniu kapitału początkowego kwestionując pominięcie przez Zakład przy ustaleniu okresów ubezpieczenia pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 3 lipca 1970 roku do 22 stycznia 1974 roku oraz odwołanie od decyzji o odmowie przyznania emerytury wskazując, że posiada 15 letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Odnosząc się do decyzji o ustaleniu kapitału początkowego należy wskazać, iż kapitał początkowy jest ustalany dla potrzeb obliczenia emerytury dla tych osób, które podlegały obowiązkowi ubezpieczenia społecznego przed dniem 1 stycznia 1999 roku (art.173 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tekst jednolity Dz. U. z 2018 roku poz. 1270).

Zasady ustalania kapitału początkowego zawiera art.174 ww. ustawy. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art.173 ust.3 ww. ustawy).

Zgodnie z treścią art.174 ust.1 i 2 ww. ustawy kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art.53, z uwzględnieniem ust.2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art.6,
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art.7 punkt 5,
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art.7 punkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego, w myśl ust.3 art.174 ww. ustawy, ustala się na zasadach określonych w art.5, 16, 17 ust.1 i 3 oraz art.18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed 1 stycznia 1999 roku.

W świetle wskazanych powyżej przepisów wskazać należy, że ustawodawca nie przewidział możliwości uwzględnienia przy obliczaniu wysokości kapitału początkowego okresów za które nie opłacono składek, a takim okresem jest niewątpliwie praca w gospodarstwie rolnym.

Przepis art.174 ust.3 ww. ustawy nie zawiera odesłania do art.10, który umożliwia przy ustaleniu prawa do świadczeń (emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy) okresów prowadzenia lub pracy w gospodarstwie rolnym, w sytuacji w której okresy składkowe i nieskładkowe są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury lub renty.

Zatem okres pracy w gospodarstwie rolnym może zostać uznany w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresu wymaganego do przyznania prawa do emerytury (renty z tytułu niezdolności do pracy). Okres ten nie podlega zaliczeniu do okresów ubezpieczenia przy ustalaniu kapitału początkowego.

Rozważania w zakresie zasadności odwołania ubezpieczonego od decyzji o odmowie przyznania prawa do emerytury należy rozpocząć od wskazania, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania w sprawach ubezpieczeniowych, w myśl art.476§2 k.p.c. w związku z art.477⁹ k.p.c., determinuje w pierwszej kolejności przedmiot decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu, a w drugim rzędzie zakres odwołania od tej decyzji (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2013 roku I UK 555/12; z dnia 23 kwietnia 2010 roku II UK 309/09; z dnia 18 lutego 2010 roku III UK 75/09, z dnia 9 września 2010 roku II UK 84/10 oraz z dnia 7 marca 2006 roku I UK 195/05). Rozpoznając odwołanie od decyzji organu rentowego sąd rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach wyznaczonych z jednej strony zakresem samego odwołania a z drugiej treścią zaskarżonej decyzji. Z drugiej strony wskazuje się w orzecznictwie, że odwołanie pełni rolę pozwu, stąd też niezwykle istotnym jest właściwe określenie zgłoszonego przez stronę żądania celem objęcia tego żądania rozpoznaniem i rozstrzygnięciem sądu.

Ubezpieczony we wniosku skierowanym do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w dniu 25 listopada 2017 roku wniósł o przyznanie świadczenia, wskazując iż mimo że nie ukończył wymaganego wieku ma wymagany staż pracy. Wniósł o przyznanie świadczenia na podstawie zgromadzonych składek.

Sformułowanie przez ubezpieczonego we wniosku skierowanym do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych żądania zobowiązuje tak organ rentowy jak i sąd orzekający w sprawie do oceny uprawnień ubezpieczonego w zakresie określonym żądaniem. Natomiast przedmiotem postępowania sądowego jest ocena zgodności z prawem - w aspekcie formalnym i materialnym - decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu.

Zgodnie z treścią art.24 ust.1 ww. ustawy o emeryturach i rentach ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art.46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

Do ubezpieczonego nie mają zastosowania przepisy:

- art.46, bowiem ubezpieczony nie spełnił warunków do emerytury o których mowa w tym przepisie do 31 grudnia 2008 roku,
- art.47 który dotyczy emerytury dla nauczycieli,
- art.50, który dotyczy emerytury kolejowej,
- art.50a i 50e, które dotyczą emerytur górniczych.

We wniosku o emeryturę ubezpieczony nie wskazał, że wnosi o przyznanie emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, nie dołączył również żadnych dokumentów, które pozwoliłyby organowi rentowemu na dokonanie oceny prawa ubezpieczonego do tego świadczenia. Dopiero do odwołania złożonego w dniu 18 grudnia 2017 roku ubezpieczony załączył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach i wniósł o przyznanie emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy potraktował odwołanie jako nowy wniosek o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach i w dniu 25 stycznia 2018 roku wydał decyzję. Ubezpieczony składając wniosek o emeryturę powinien dokładnie określić żądanie, a przynajmniej załączyć dokumenty na podstawie których świadczenie ma być przyznane. W przypadku braku jednoznacznego wniosku oraz niezłączenia świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach organ rentowy rozpoznał żądanie ubezpieczonego do świadczenia przysługującego po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego.

Wydana w dniu 16 listopada 2017 roku decyzja odpowiada prawu, albowiem ubezpieczony nie ukończył 65 roku życia i tym samym nie ma prawa do emerytury na podstawie art.24 ust.1 ww. ustawy o emeryturach i rentach.

Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych jest postępowaniem kontrolnym. Badanie legalności decyzji i orzekanie o niej jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydawania decyzji, co oznacza iż o zasadności przyznania lub odmowy przyznania świadczenia decydują okoliczności istniejące w chwili ustalania do niego prawa. Na dzień wydania decyzji organ rentowy, jak wyżej wskazano, nie dysponował wnioskiem ubezpieczonego o przyznanie emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach ani świadectwami wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony kwestionując odmowę przyznania emerytury na podstawie art.184 ww. ustawy powinien złożyć odwołanie od decyzji z dnia 25 stycznia 2018 roku. Obecnie podnoszone przez ubezpieczonego zarzuty dotyczące zaliczenia do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców oraz okresu służby wojskowej powinny być podniesione w odwołaniu od decyzji z dnia 25 stycznia 2018 roku, której ubezpieczony nie zaskarżył.

W niniejszym postępowaniu, zainicjowanym odwołaniem złożonym w dniu 18 grudnia 2017 roku, Sąd nie ma możliwości kontroli decyzji wydanej w dniu 25 stycznia 2018 roku, albowiem w dniu złożenia odwołania decyzja ta nie istniała.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, iż zaskarżone decyzje organu rentowego są prawidłowe i w oparciu o treść art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołania.

W toku postępowania ubezpieczony był reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, który złożył wniosek o przyznanie kosztów pomocy prawnej, oświadczając, że nie zostały zapłacone ani w całości ani w części.

Zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku o adwokaturze (tekst jednolity Dz.U. z 2016 roku poz. 635 ze zm.) koszty pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu ponosi Skarb Państwa.

Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika Sąd ustalił stosownie do treści §15 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714) na kwotę 221,40 zł - po 90 zł od każdej ze spraw, zwiększając wartość wynagrodzenia o podatek od towarów i usług wyliczony według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności na podstawie przepisów o podatku od towarów i usług (§ 4 ust.3).

(S.B.)

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ubezpieczonego.

10 września 2018 roku